

JERZY BOSOWSKI

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego

<https://orcid.org/0000-0002-8138-6595>

jbosowski@uni.opole.pl

Brak żałoby po śmierci żony proroka Ezechiela (Ez 24,15-27) w świetle retoryki hebrajskiej

1. Wstępne zagadnienia literackie – 2. Analiza retoryczna oddolna – 3. Analiza retoryczna odgórna – 4. Interpretacja teologiczna

Czytelnik, który zagłębia się w Księgę Ezechiela, nie wie, że prorok ma żonę. Dopiero w rozdziale 24. (środek Księgi) dowiaduje się o tym, że jego żona zmarła. Nie ma nawet wymienionej jej imienia. Jest niewiele informacji o niej. Na początku rozdziału (Ez 24,1) jest podana data początku oblężenia Jerozolimy przez wojska babilońskie pod wodzą Nabuchodonozora. Jest to 5 stycznia 588 r. przed Chr.¹ Jest znana także pora dnia: „I mówiłem do ludu wcześniej rano, a zmarła żona moja pod wieczór” (Ez 24,18). Skoro Bóg zwrócił się do Ezechiela słowami: „oto Ja zabieram od ciebie przedmiot pożądania oczu twoich w nagłej śmierci” (Ez 24,16), można wnioskować, że żona proroka była piękna i mądra. Ezechiel do końca Księgi nie wspomina o swojej żonie.

Nagła śmierć żony i brak żałoby nadal budzi kontrowersje. To, że Bóg przychodzi do swojego ukochanego sługi i mówi mu, że jednym pociągnięciem odbierze

---

¹ Andrzej Sebastian Jasiński. 2019. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 21–25*. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 376; za rokiem 588 opowiadają się: Izaak Cylkow. 2010. *Księga Ezechiela* אֶזְכִּיָּהוּ. Kraków: Wydawnictwo Austeria Klezmerhojs, 134; Alfred Tschirshnitz. 1994. *Dzieje ludów biblijnych*. Warszawa: Wydawnictwo M. Sadren i S-ka, 260; natomiast niektórzy podają datę 5 stycznia 587 r. przed Chr. – zob. Daniel Isaac Block. 1997. *The Book of Ezekiel. Chapters 1–24*. T. 1 (New International Commentary on the Old Testament). Grand Rapids (MI): Eerdmans, 769.

mu żonę, jest mało charakterystyczne dla tego, co myślimy o Bogu. Trudno sobie wyobrazić, że miałby On odebrać Ezechielowi rozkosz jego oczu².

Alicia Marks pyta: „Czy Bóg zabił żonę Ezechiela jako chorobliwą lekcję pogładową dla Żydów mieszkających w Jerozolimie? (Ez 24,16)”. Odpowiada: bez zastanowienia, można uwierzyć, że Bóg okrutnie potraktował człowieka, który był Jego. Czy Bóg byłby okrutny również wobec nas? Po czym konkluduje, że Bóg nie jest okrutny, ale trzeba poznać kontekst tej historii³.

Sylvia i David Kellermanowie powołują się na Solomona B. Freenhafa, który sądził, iż Księga Ezechiela zawsze była księgą problematyczną. Już w II w. n.e., w czasach Miszny, pojawiały się wątpliwości i obawy związane z nią. Wątpliwości te były na tyle silne, że we wczesnym okresie pojawiły się pytania o to, czy Księga Ezechiela powinna być jedną z ksiąg biblijnych. Jednym z bolesnych wydarzeń jest to, że żona Ezechiela zmarła w czasie plagi⁴, co symbolizowało zniszczenie „rozkoszy oczu Żydów” – świątyni. Kellermanowie przywołują przekonanie rabina Yohanana, który twierdził, że dla każdego mężczyzny, którego pierwsza żona umrze, jest tak, jakby świątynia została zniszczona za jego dni. Pokazuje to, że żona mężczyzny jest dla niego tak samo cenna, jak świątynia dla całego narodu żydowskiego⁵.

Wielu komentatorów Księgi Ezechiela proponuje różne struktury badanego tekstu. Daniel Isaac Block nadaje fragmentowi tytuł: „Koniec ery” (ww. 15-27). Tekst rozpoczyna się od formuły wydarzenia słowa (w. 15). Główna część to ww. 16-24 oraz 25-27, gdyż zaczynają się one od adresu skierowanego do proroka (ww. 16.25), a kończy się formułą poznania (ww. 24.27)⁶. Moshe Greenberg dzieli tekst na dwie części: 1) A (ww. 15-24) – prorocka czynność symboliczna i jej znaczenie dla ludu. W jej ramach znajduje się podczęść A₁ (ww. 16-17), gdzie Bóg przemawia do proroka, zapowiada śmierć jego żony i zakazuje żałoby. Druga podczęść to A₂ (ww. 18-24), gdzie prorok przemawia do ludu; zapowiada nadchodzące wydarzenia. 2) Część B (ww. 25-27) to zapowiedź końca stanu niemówienia proroka⁷. Natomiast Brian Tidiman dostrzega budowę paralelno-koncentryczną: A (w. 16a): zapowiedź śmierci

² Michael Durham. 2016. „Your Ezekiel Moment | Real Truth Matters”, *Your Ezekiel Moment*. (blog). (25.09.2016) <https://realtruthmatters.com/your-ezekiel-moment/>.

³ Alicia Marks. 2016. „Is God Cruel? (Ezekiel 24–Ezekiel’s Wife)”, *Come Thirsty Ministries*, (27.07.2016) <https://comethirstyministry.com/is-god-cruel-ezekiel-24-ezekiels-wife/>.

⁴ Termin użyty w tekście hebrajskim można tłumaczyć jako: „cios”, „rzeź”, „plaga”, „zaraza”; por. przyp. 17.

⁵ Sylvia & David Kellerman. 2017. „Hidden Women in the Bible. Ezekiel’s Wife” (Beit Midrash Program), (4.09. 2017) <https://images.shulcloud.com/205/uploads/Ezekiels-wife.pdf>.

⁶ Block. 1997. *The Book of Ezekiel*, 783–786.

⁷ Moshe Greenberg. 1995. *Ezekiel 21–37* (The Anchor Yale Bible Commentaries). New Haven: Yale University Press, 151.

żony; B (ww. 16b-17): zakaz żałoby dany Ezechielowi; C (w. 18): wypełnienie się zapowiedzi śmierci żony; D (w. 19): pytanie zesłańców; C' (ww. 20-21): wypełnienie zapowiedzi na temat losu Jerozolimy; B' (ww. 22-23): zakaz żałoby po upadku Jerozolimy; A' (w. 24): postępowanie wdowca przykładem dla ludu⁸.

Dłatego celem badań stało się opracowanie struktury, jaką umieścił w swoim tekście starożytny autor natchniony. Do takiego badania nadaje się metoda retoryki hebrajskiej, którą opracował Roland Meynet⁹.

1. Wstępne zagadnienia literackie

1.1. Kontekst poprzedzający i następczy

Drugi fragment w rozdziale 24. Księgi Ezechiela (Ez 24,15-27) jest samodzielną jednostką literacką – fragmentem. Jest to tekst, kończący wyrocznie przeciw Izraelowi, które rozpoczynają się w Ez 4. Od rozdziału 25. do 32. są wyrocznie przeciw obcym narodom, których jest siedem (Ammon, Moab, Edom, Filistia, Tyr, Sydon i Egipt). W Ez 28,24-26 są zapowiedzi wybawienia Izraela, po czym w rozdziałach 29–32 występują wyrocznie przeciw Egipcjowi, które kończą *pars destruens* Księgi Ezechiela. Od 33. rozdziału rozpoczyna się *pars construens*, która trwa do samego końca Księgi.

Bezpośredni kontekst uprzedni („kocioł Ezechiela” – Ez 24,1-14) ma istotne znaczenie dla egzegezy badanego tekstu (Ez 24,15-27). Pierwszy fragment¹⁰ w 24. rozdziale rozpoczyna się datą 5 stycznia 588 r. przed Chr.¹¹ To dzień, kiedy Nabuchodonozor rozpoczął oblężenie Jerozolimy.

Na początku wyroczni prorok otrzymał polecenie ogłoszenia przypowieści o kotle. Miał go postawić na ogniu, napełnić wodą i włożyć najlepsze kawałki mięsa. Należało podłożyć drewno pod kocioł, aby mięso i kości gotowały się w kotle. Po czym Bóg wypowiedział „biada” wobec Jerozolimy, która nazwana jest „miastem krwi” (w. 6). To „biada” zostało powtórzone (w. 9).

⁸ Brian Tidiman. 2005. *Le Livre d'Ezechieel*. T. 1. (Commentaire Biblique Ceb). Vaux-sur-Seine: Edifac, 294; cyt. za: Jasiński; 2019. *Nowy komentarz. Ez 21–25*, 423.

⁹ Roland Meynet. 2012. *Treatise on Biblical Rhetoric*. (International Studies in the History of Rhetoric 3). Leiden – Boston: Brill.

¹⁰ Samodzielną jednostką literacką; w tradycyjnej egzegezie – perykopa, por. Roland Meynet. 2001. *Wprowadzenie do hebrajskiej retoryki biblijnej*. Tłum. Kazimierz Łukowicz, Tomasz Kot. (Myśl Teologiczna 30). Kraków: Wydawnictwo WAM, 161.

¹¹ Jasiński. 2019. *Nowy komentarz. Ez 21–25*, 376.

Ponieważ kocioł okazał się zanieczyszczony (pokryty rdzą), prorok otrzymał polecenie wyciągnięcia kawałków mięsa i położenia pustego kotła na ogniu, żeby pozbyć się rdzy. Czynność ta nie przyniosła oczekiwanych efektów. Rdza nadal zatruwała kocioł. Nieczystość naczynia została nazwana niegodziwością, której nie da się oczyścić normalnymi sposobami. Potrzebne są nadzwyczajne środki. Zatem Bóg zapowiada zniszczenie kotła-Jerozolimy przez armię króla babilońskiego.

We fragmencie Ez 24,1-14 kocioł symbolizuje Jerozolimę, a precyzyjnie – jej mury. Wyśmienite kawałki mięsa wkładane do kotła to najznamienitsi mieszkańcy Judy, którzy będą szukali schronienia w stolicy¹². Ogień pod kotłem to oblężenie Jerozolimy przez wojska Nabuchodonozora.

Kolejny fragment (Ez 24,15-27) także dotyczy Jerozolimy. Został użyty inny obraz – śmierć żony Ezechiela („przedmiot pożądania oczu twoich”, „rozkosz oczu”; hebr. termin *mahmad* – w. 16)¹³ oraz zakaz żałoby po śmierci małżonki.

Żona proroka jest symbolem świątyni jerozolimskiej (w. 21), które to sanktuarium zostało sprofanowane (por. Ez 8–10, gdzie w rozdziale 10. chwała Boga Izraela opuszcza świątynię ze względu na liczne przypadki bałwochwalstwa uprawiane na jej terenie). Także małżonka Ezechiela jest alegorią krewnych wygnańców, którzy nie zostali deportowani i pozostali w Jerozolimie (w. 25)¹⁴.

1.2. Delimitacja tekstu

Przy podziale tekstu dobrze jest kierować się występującym w członach tetragramem (JHWH). Jest to odwołanie się Boga do Najwyższego Autorytetu, którym jest On sam. Takie wystąpienia tetragramu należy odnotować w Ez 24,1.3.6.9 i 14 (2 razy). Dodatkowo 3 razy pojawia się termin מַחְמַד (*mahmad*; ww. 15.21.25). Ponadto 2 razy (ww. 24.27) występuje termin „znak”. Nie wpływa on na strukturę badanego tekstu, lecz tworzy większą kompozycję, o czym będzie mowa w interpretacji teologicznej.

¹² Por. Cylkow. 2010. *Księga Ezechiela*, 134.

¹³ מַחְמַד (*mahmad*) – „cenny przedmiot”, „to, co się podoba”, „to, co będzie przyjemne dla oczu”. Ludwig Koehler, Walter Baumgartner, Johann Jakob Stamm. 2013. *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*. T. 1. Red. Przemysław Dec. Tłum. Karol Mađaj. (Prymasowska Seria Biblijna), 536. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Votatio; także „pragnienie”, „coś pożądanego”, „coś milego”. Lokalizacja m.in. Ez 24,16.21.25 James Strong. 2017. *Hebrajsko-polski i aramejsko-polski słownik Stronga z lokalizacją słów hebrajskich i aramejskich oraz kodami Baumgartnera*. Tłum. Aleksandra Czwojdrak. (Prymasowska Seria Biblijna). Warszawa: Oficyna Wydawnicza Votatio, 586.

¹⁴ Por. Wojciech Pikor. 2002. „Skuteczność przepowiadania prorockiego w świetle Ez 24,15-27”. *Verbum Vitae* 2: 39.

2. Analiza retoryczna oddolna

Badany tekst jest fragmentem (samodzielną jednostką literacką; w tradycyjnej egzegezie – perykopą). Został on podzielony na 3 części. Opisywane będą urywki, które zawierają segmenty. Może ich być najwyżej 3. Na segmenty składają się człony i może ich także być najwyżej 3. Segmenty będą oddzielane pustą linią zgodnie ze wskazówkami, które sugeruje R. Meynet¹⁵. Do badań wykorzystano przekład Ryszarda Rumianka¹⁶.

2.1. Część 1., urywek 1.

Urywek 1. części pierwszej składa się z jednego segmentu, trójczłonowego.

¹⁵ I stało się	słowo JHWH	do mnie,	mówiąc:
^{16a} Synu człowieczy,	oto Ja	zabieram	od ciebie
^{16b} przedmiot pożądania	oczu twoich	w nagłej śmierci.	

Do spójności urywka przyczyniają się dwa określenia Boga: tetragram oraz formuła samoprezentacji Boga „oto Ja” (הַנְּיָי – *hinni*). Najczęściej oznacza nadzwyczajną ingerencję Boga w dzieje człowieka lub ludzkości. Występuje także określenie proroka Ezechiela, do którego Bóg zwraca się zwrotem: „synu człowieczy” (בֶּן־אָדָם – *ben-adam*). Te określenia tworzą paralelizm antytetyczny, gdyż Bóg (Stwórca) mówi do człowieka (stworzenia). Spójności dodają także terminy: „słowo” (דְּבַר – *debar*) oraz „mówiąc” (לְאָמַר – *le'mor*). Oba należą do tej samej grupy semantycznej. Zwrot „oto Ja” jest jednocześnie wprowadzeniem do zapowiedzi śmierci żony proroka i będzie to „w nagłej śmierci”.

W członie 2. dwa końcowe terminy to: „zabieram” oraz „od ciebie”. W członie 3. terminem początkowym jest „przedmiot pożądania” (מַחְמַד – *mahmad*), środkowy to „oczu twoich”, a końcowy – „w nagłej śmierci”. „Nagła” w hebrajskim tekście to מַגִּיפָה (*maggifat*)¹⁷. Zatem będzie to śmierć nagła jak cios, jak porażenie.

¹⁵ Meynet. 2012. *Treatise on Biblical Rhetoric*, 187–194.

¹⁶ Ryszard Rumianek. 2008. Księga Ezechiela. W *Prorocy: hebrajsko-polski Stary Testament: przekład interliniarny z kodami gramatycznymi, transliteracją i indeksem słów hebrajskich*. Red. Anna Kuśmirek, 1287–1291. Tłum. Ryszard Rumianek. (Prymasowska Seria Biblijna). Warszawa: Oficyna Wydawnicza Vocatio.

¹⁷ מַגִּיפָה (*maggifat*) – „cios”, „rżę”, „plaga”, „zaraza”, zob. Strong. 2017. *Hebrajsko-polski słownik Stronga*, 561; Cyłkow przekłada: „zabieram od ciebie rozkosz oczu twoich porażeniem!” Cyłkow. 2010. *Księga Ezechiela*, 137.

2.2. Część 1., urywek 2.

Urywek 2. ma dwa segmenty: trójczłonowy i dwuczłonowy. Następuje zmiana tematu, gdyż opisane są zwyczaje funeralne, których prorok osobiście ma nie robić, a także te, które powinien wykonać.

^{16c} I nie	lamentuj,	
^{16d} i nie	placz,	
^{16e} i nie	przyjdzie	łza twoja.
^{17a} Wzdychaj,		
^{17b} milcz.		

Urywek jest spójny poprzez 5 czasowników, które są imperatywami. W segmencie pierwszym 3 czasowniki są poprzedzone spójnikiem „i” oraz przeczeniem „nie”, które w hebrajskim tekście są pisane łącznie (אִי־נִי – *we’lo*). Segment drugi ma tylko 2 człony i w każdym występuje tylko jeden leksem: „wzdychaj” oraz „milcz”. Te czynności Ezechiel powinien wykonywać.

2.3. Część 1., urywek 3.

W urywku 3. – podobnie jak w poprzednim – też są dwa segmenty: trójczłonowy i dwuczłonowy. Nawet na najniższym poziomie (leksem, człon) występują paralelizmy. Następuje tu kolejna zmiana tematu. Dalej dotyczy to obrzędów pogrzebowych, ale w społecznym odbiorze. Zachowanie proroka ma prowokować społeczność Izraela do stawiania pytań.

^{17c} Umierającym	żałoby	nie czyn.
^{17d} Turban twój	zawiąż	na sobie
^{17e} i sandały twoje	nałóż	na nogi twoje,
^{17f} i nie	zakrywaj się	po brodę,
^{17g} i chleba	ludzi	nie spożywaj.

Warto zwrócić uwagę na występujące terminy: „umierającym” (początkowe wyrażenie w 1. segmencie i w 1. członie) oraz „ludzi” (środkowe wyrażenie w 2. segmencie i ostatnim członie). Oba dotyczą społeczności wygnańców. Wszystkie wymienione czynności są przeciwieństwem przeżywania żałoby w świecie Orien-

tu¹⁸. Ponownie występuje 5 imperatywów, w każdym członie jeden: „nie czyń”, „zawiąż”, „nałóż”, „nie zakrywaj się” oraz „nie spożywaj”. To powoduje, że urywek jest spójny. Warto zwrócić uwagę, że termin „turban” to okrycie głowy, natomiast „sandały” to okrycie stóp. Jest to klasyczny binaryzm, cecha charakterystyczna języka hebrajskiego, a tym samym retoryki hebrajskiej¹⁹. W ten sposób Hebrajczyk określa całą postać człowieka (od głowy do stóp).

2.4. Część 2., urywek 1.

W kolejnej części następuje zmiana osoby. Do tej pory mówił Bóg do Ezechiela. Teraz prorok przemawia do ludu. Urywek 1. ma dwa segmenty, oba trójczłonowe.

18a	I mówiłem	do ludu	wcześnie rano,	
18b	a zmarła	żona moja	pod wieczór.	
18c	I uczyniłem	nazajutrz,	jak miałem polecone.	
19a	I mówił	do mnie	lud:	
19b	Czy nie wyjaśnisz	nam,	co tamte (rzeczy)	(oznaczają) dla nas,
19c	gdy	ty	czynisz?	

Spójność urywka jest zbudowana poprzez występujące osoby: Ezechiel, który używa 1. os. l. poj. („i mówiłem”, „i uczyniłem”) oraz terminy „żona”, „do mnie” oraz „ty”. Izraelici są reprezentowani poprzez wyrażenia: „do ludu”, „lud”, „nam” oraz „dla nas”. Dodatkowo zwroty określające czas: „wczesnie rano” i „pod wieczór” przyczyniają się do spójności. Ponadto czasownik „czynić” spaja oba segmenty. Występuje jako termin początkowy w ostatnim członie segmentu 1. („i uczyniłem”), a także w ostatnim członie segmentu 2. („czynisz”), jako termin końcowy. Takie umieszczenie tego samego terminu (początkowe i końcowe) stanowi inkluzję spinającą urywek. Podobnie zestawione terminy: „i mówiłem” (rdzeń

¹⁸ W Biblii były to: głośny płacz i lament, spontaniczny (2 Sm 19,1) lub zinstytucjonalizowany (płaczki żałobne – Jr 9,16; Am 5,16; 2 Krn 35,25); bicie się w piersi (Iz 32,12); rozdzieranie szat (Rdz 37,29.34; Hi 1,20) i wdziwanie stroju żałobnego (2 Sm 3,31; Est 4,17; Iz 32,11), jak też chodzenie na bosaka (Ez 24,17). Często strzyżono się (Hi 1,20; Iz 22,12) albo wrywano sobie włosy (Ezd 9,3). Zapuszczano brodę (2 Sm 19,25) albo zasłanianio ją (Ez 24,22). Posypywano sobie głowę popiołem (1 Sm 4,12; Est 4,1.3). Aby pocieszyć żałobników, przybywali sąsiedzi i przyjaciele (Hi2,11) oraz wzmacniali ich chlebem i kielichem pocieszenia (Jr 16,6). Werner Urbanz, Michał Szczepaniak. 2011. „Żałoba/Zwyczaj żałobne”. W *Nowy leksykon biblijny*. Red. Franz Kogler i in., 853. Freiburg – Kielce: Wydawnictwo Jedność – Herder.

¹⁹ Por. Roland Meynet. 2006. „Binarność, podstawowa cecha języka biblijnego”. W *Język Biblii a język współczesny*. Red. Renata Komurka, 11–22. Kraków: Wydawnictwo WAM.

דבר – *dabar*; początkowe w 1. członie pierwszego segmentu) oraz „i mówil” (rdzeń אמר – *amar*; początkowy termin w 1. członie drugiego segmentu) tworzą inkluzję. Choć mają różne rdzenie, to należą do tej samej grupy semantycznej.

To, że lud postawił pytanie: „Czy nie wyjaśnisz nam, co tamte (rzeczy) (oznaczają) dla nas, gdy ty czynisz?”, świadczy, że prorok w tym wypadku zadziałał skutecznie.

2.5. Część 2., urywek 2.

Nadal przemawia Ezechiel do ludu. Udziela odpowiedzi na postawione wcześniej pytanie. Urywek ma 3 segmenty: dwa trójczłonowe i jeden dwuczłonowy.

20a	I powiedziałem		do nich:		
20b	Słowo JHWH	było	do mnie,	mówiąc:	
21a	Powiedz domowi	Izraela:			
21b	Tak mówi	Pan,	JHWH:		
21c	Oto Ja	zbezczeszczę	sanktuarium Moje,		
21d	dumę	potęgi waszej,	rozkosz	oczu waszych	i tęsknotę duszy waszej.
21e	A synowie wasi	i córki wasze,	których	pozostawiliście,	od miecza polegną.
22a	I uczynicie	tak jak	uczyniłem.		

Spójność urywka jest zbudowana na podstawie terminów związanych z mówieniem: „i powiedziałem”, „słowo JHWH”, „mówiąc”, „powiedz domowi” (występujące w 1. segmencie) oraz „tak mówi” (występujące w 2. segmencie). Dodatkowym spoiwem są zaimki: „do nich” i „do mnie” (w 1. segmencie), „sanktuarium Moje”, „potęga wasza”, „oczu wasze” oraz „dusza wasza” (w 2. segmencie), a także „synowie wasi” i „córki wasze” (w 3. segmencie). Ponadto „synowie” i „córki” to paralelizm antyetyczny. Poza tym terminy „i uczynicie” oraz „uczyniłem” mają ten sam rdzeń (עשה – *asah*).

Bardzo istotne jest ponowne wystąpienie terminu „oto Ja” (הֲנִי). Tu też dokonuje się nadzwyczajna ingerencja tym razem w dzieje ludu Izraela: „Oto Ja zbezczeszczę sanktuarium Moje, dumę potęgi waszej, rozkosz oczu waszych i tęsknotę duszy waszej”²⁰.

²⁰ Tym, czym była dla Ezechiela żona, tym dla wygnańców była Jerozolima, a w szczególności sposób świątynia jerozolimską, por. Cylikow. 2010. *Księga Ezechiela*, 137.

Należy też odnotować ponowne wystąpienie מַחְמַד (*mahmad* – „cenny przedmiot”, „to, co się podoba”, „to, co będzie przyjemne dla oczu”). Termin ten w przekładzie R. Rumianka w w. 16 jest przełożony jako „przedmiot pożądania”, natomiast w w. 21 jako „rozkosz”.

2.6. Część 2., urywek 3.

W tym urywku na pewno następuje zmiana tematu. W poprzednim urywku było o zniszczeniu świątyni i Jerozolimy („synowie i córki pozostawione”). Po takim zdarzeniu powinna nastąpić żałoba. Jednak – podobnie jak w przypadku proroka – Izraelici w niewoli nie powinni wykonywać czynów żałobnych.

Komentatorzy jednak nie mają pewności, czy dochodzi do zmiany osoby. D.I. Block postrzega ww. 22-23 jako własne słowa proroka, a w. 24 jako „ekspansjonistyczny”²¹. Leslie C. Allen twierdzi, że podwójna zmiana osoby mówiącej „nie jest niespotykana w wyroczeniach”, jednak nie podaje żadnych przykładów²². M. Greenberg pisze: „Prorok wślizguje się chwilowo do pierwszej osoby, podobnie jak w Ez 12,11, ale bez znaku zmiany, który został tam podany”²³. Natomiast Andrzej S. Jasiński twierdzi, że wyjątkowe użycie imienia proroka świadczy o niepowtarzalności tej wypowiedzi²⁴. Podaje także przykład precedensu, gdzie Ezechiel o sobie pisze w 3. os. 1. poj.: „Stało się, (i) było słowo Jahwe do Ezechiela, syna Buziego, kapłana w ziemi Chaldei nad rzeką Kebar, i była nad nim tam ręka Jahwe” (Ez 1,3)²⁵.

Urywek ma trzy segmenty: dwa trójczłonowe i jeden dwuczłonowy.

^{22b} Po brodę	nie	zakrywajcie się
^{22c} i chleba	nie	spożywajcie.
^{23a} A turbany wasze	na głowach waszych	
^{23b} i sandały wasze	na nogach waszych.	

²¹ Por. Block. 1997. *The Book of Ezekiel*, 792.

²² Por. Leslie C. Allen. 1990. *Ezekiel 20–48*. (Word Biblical Commentary 29). Dallas: Thomas Nelson Inc., 58.

²³ Por. Greenberg. 1995. *Ezekiel 21–37*, 511.

²⁴ Por. Jasiński. 2019. *Nowy komentarz. Ez 21–25*, 446.

²⁵ Przekład za: Andrzej Sebastian Jasiński. 2017. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 1–5*. Opole: Redakcja Wydawnictwa Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 31. Więcej o trudnościach w przekładzie Ez 24 zob.: Carl D. Gross. 2003. „Who Am I? And Other Puzzles in Ezekiel 24”. *The Bible Translator* 54 (3): 325–331.

^{23e} Nie	lamentujcie
^{23d} i nie	plączcie.
^{23e} I gnijcie	przez winy wasze,
^{23f} i wzdychajcie	każdy ku bratu swemu.

Segment jest spójny poprzez 4 imperatywy z przeczeniem: „nie zakrywajcie się” i „nie spożywajcie” (w 1. segmencie) oraz „nie lamentujcie” i „nie plączcie” (w 3. segmencie). Są także 2 imperatywy bez przeczeń: „i gnijcie” oraz „i wzdychajcie”. Podobnie jak w przypadku czynności Ezechiela (ww. 16.17), występują „turbany” i „sandaly” oraz „głowy wasze” i „nogi wasze” (paralelizm antytetyczny, który oznacza całego człowieka). Jest to powtórzenie binaryzmów z w. 17 (*pluralis*). Także występują: „broda” i „chleb” (*singularis*).

2.7. Część 3., urywek 1.

W tym urywku występuje zmiana czasu. Jest spojrzenie w przyszłość (w poprzednim urywku był użyty czas teraźniejszy). Urywek ma dwa segmenty, dwuczłonowe.

^{24a} I będzie	Ezechiel	dla was	znakiem.
^{24b} Według wszystkiego,	co uczynił,		
^{24c} będziecie czynić,			
^{24d} gdy przyjdzie to			
^{24e} i poznacie,	że	Ja (jestem)	Pan, JHWH. ך

Przed wszystkim spoistości dokonują nazwy własne: „Ezechiel” (w 1. członie 1. segmentu) i „JHWH” – imię własne Boga (w 2. członie 2. segmentu). Oba terminy tworzą inkluzję. Ezechiel został nazwany „znakiem” (מֹפֶת – *mopheth*)²⁶. W w. 27 ponownie tak zostanie nazwany²⁷.

²⁶ *Mopheth* – w sensie widoczności, rzucania się w oczy: „dziw”, „znak”, „cud”, „zapowiedź”, „omen”, zob. Strong. 2017. *Hebrajsko-polski słownik Stronga*, 574; „cud”, „znak”, też czyni ludzi: Mojżesza, Aarona, proroków: Izajasza, Ezechiela, także „dokonać cudu”, „obietcać znak”, „ogłosić znak”, „dać znak”, zob. Koehler, Baumgartner, Stamm. 2013. *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*. T. 1, 525–526.

²⁷ W Ez: 12,6.11 oraz 24,24.27.

Ponadto zwroty „co uczynił” (אָשֶׁר עָשָׂה – *asher-ashah*) oraz „będziecie czynić” (תַּעֲשׂוּ – *taashu*) mają ten sam rdzeń עָשָׂה (*asah*). Urywek jest zakończony formułą poznania: „i poznacie, że Ja (jestem) Pan, JHWH”, która jest charakterystyczna dla Księgi Ezechiela (24 wystąpienia)²⁸.

2.8. Część 3., urywek 2.

W urywku 2. części 3. następuje zmiana osoby. Teraz Bóg zwraca się do proroka (w poprzednim urywku Ezechiel mówił do Izraelitów)²⁹.

25a	A ty,	synu człowieczy,	czyż nie	w dniu,	(kiedy) zabiorę	od nich	ochronę
							ich,
25b	radość,	ozdobę ich,	rozkosz	oczu ich			
25c	i tęsknotę	duszy ich,	synów ich	i córki ich?			
26a	W dniu	tym	przyjdzie	uciekiniem	do ciebie	dla powia-	uszków.
						domienia	
26b	W dniu	tym	otworzą się	usta twoje.			
27a	Z uciekiniem		także będziesz	rozmawiał			
27b	i nie	będziesz niemy	więcej.				
27c	I będziesz	dla nich	znakiem,				
27d	i poznają,	że Ja	(jestem) JHWH. ה				

W ostatnim urywku badanego tekstu do spójności przyczynia się wyrażenie „w dniu”, we wszystkich trzech przypadkach בַּיּוֹם (*bajom*). Występuje w 1. członie 1. segmentu oraz w 1. i 2. członie 2. segmentu. Termin „uciekiniem” jest inkluzją dla środkowego segmentu, ponieważ występuje w 1. i 3. członie. Ponownie pojawiają się binaryzmy: „synowie ich” oraz „córki ich” (3. człon 1. segmentu), co oznacza wszystkie dzieci (całe potomstwo); także wyrażenia: „otworzą się usta twoje” (2. człon 2. segmentu) oraz „nie będziesz niemy więcej” (1. człon 3. segmentu). Jest to paralelizm synonimiczny, który oznacza, że Ezechiel znowu będzie mógł mówić, i jest to wyrażone na dwa różne sposoby. Dodatkowo zestawione wyrażenia: „będziesz rozmawiał” oraz „nie będziesz niemy więcej” tworzą paralelizm antyteyczny, który także wyraża myśl, że prorok będzie mógł mówić. Ponadto ponownie

²⁸ Poza nią: Wj – 3 razy; 1 Krl – 1 raz i Jl – 2 razy.

²⁹ Został przyjęty wariant A.S. Jasińskiego, por. przyp. 11.

(trzeci raz w badanym tekście) pojawia się wyrażenie „rozkosz” (מַהֲמָד – *mahmad*), a także prorok po raz drugi zostaje nazwany „znakiem”.

Na zakończenie ponownie pojawia się formuła poznania: „i poznają, że Ja (jestem) JHWH” (uproszczona, bez „Pan” – ta formuła pojawia się w Ez 27 razy; łącznie obie formuły są obecne w tej Księdze ponad 50 razy).

3. Analiza retoryczna odgórna

Podczas analizy oddolnej dało się zauważyć występujący trzy razy (ww. 16b.21d.25b) termin „rozkosz” (מַהֲמָד – *mahmad*). W przekładzie R. Rumińska w przypadku Ezechiela (w. 16b) jest zastosowany zwrot „przedmiot pożądania oczu” (twoich). W pozostałych dwóch przypadkach ww. 21d jest „rozkosz oczu” (waszych) oraz ww. 25b – „rozkosz oczu” (ich).

Pomiędzy tymi wyrażeniami są dwa istotne elementy. Pierwszy to pytanie wygnańców skierowane do proroka: „Czy nie wyjaśnisz nam, co tamte (rzeczy) (oznaczają) dla nas, gdy ty czynisz?” (w. 19bc). Drugi to odpowiedź Ezechiela skierowana do Izraelitów w niewoli: „I będzie Ezechiel dla was znakiem. Według wszystkiego, co uczynił, będziecie czynić” (w. 24abc).

Są to wyrażenia, które wskazują na strukturę badanego tekstu. Zatem można zaproponować następujący schemat: A – B – C – B’ – A’.

A	(ww. 15-17)	oto Ja zabieram od ciebie przedmiot POŻĄDANIA OCZU TWOICH w nagłej śmierci.	(w. 16ab)
B	(ww. 18-20)	Czy nie wyjaśnisz nam, <i>co tamte (rzeczy oznaczają)</i> dla nas?	(w. 19b)
C	(w. 21)	Oto Ja zbezcieszczę <u>sanktuarium</u> <u>Moje</u> , dumę potęgi waszej, ROZKOSZ OCZU WASZYCH I TĘSKNOTĘ DUSZY WASZEJ.	(w. 21cd)
B’	(ww. 22-24)	I będzie Ezechiel dla was znakiem. Według <i>wszystkiego, co uczynił, będziecie czynić.</i>	(w. 24abc)
A’	(ww. 25-27)	w dniu (kiedy) zabiorę od nich ochronę ich, radość, ozdobę ich, ROZKOSZ OCZU ICH I TĘSKNOTĘ DUSZY ICH, synów ich i córki ich.	(w. 25bc)

Gdzie:

- A – „zabieram przedmiot pożądania oczu twoich” / „rozkosz oczu ich”;
- B – pytanie i odpowiedź;

- C – „zbezcieszczę sanktuarium Moje, (...) rozkosz oczu waszych”.

W elementach struktury schematycznej oznaczonych jako „A” występują synonimiczne wyrażenia: „oto Ja zabieram” oraz „zabiorę”.

W elemencie „C” występuje także synonimiczne wyrażenie: „Oto Ja zbezcieszczę”, czyli skalam, skażę (od „skazić”), sprofanuję, zbrukam. Bóg zapowiada odebranie („zabiorę”) „sanktuarium moje”, czy świątynię jerozolimską. Potwierdza to wyrażenie „rozkosz oczu waszych i tęsknotę duszy waszej” (w. 21cd) oraz „rozkosz oczu ich i tęsknotę duszy ich” (w. 25bc).

W elementach oznaczonych jako „B” jest zawarte pytanie („co tamte rzeczy oznaczają dla nas?”, w. 19b) oraz odpowiedź („Według wszystkiego, co uczynił, będziecie czynić”, w. 24abc).

3.1. Systemy liczbowe

- nazwy własne: „JHWH” (5 razy), „Ezechiel” – 1 raz, „Izrael” – 1 raz;
- 7 przyczyn dumy Izraelitów: „ochrona”, „radość”, „ozdoba”, „rozkosz oczu”, „tęsknota duszy”, „synowie ich” oraz „córki ich” – w. 25 („7” – liczba symboliczna = „pełnia”, „całość”)³⁰;
- „rozkosz” (מַחְמַד – *mahmad*) – 3 razy;
- „dzień” – 3 razy;
- „znak” – 2 razy;
- „turban”/„turbany” – 2 razy;
- „sandały” – 2 razy;
- „chleb” – 2 razy;
- „lamentacja” – 2 razy;
- „synowie i córki” – 2 razy;
- „sanktuarium Moje” – 1 raz.

4. Interpretacja teologiczna

Struktura badanego tekstu jest paralelno-koncentryczna o schemacie: A – B – C – B’ – A’. W takiej strukturze człon centralny zawiera najważniejszą myśl teologiczną. Zatem dobrze jest od tej myśli rozpocząć interpretację teologiczną, stopniowo komentując elementy okalające człon centralny.

³⁰ Por. Leland Ryken, Tremper Longman III, Jim Wilhoit. 2003. *Słownik symboliki biblijnej: obrazy, symbole, motywy, metafory, figury stylistyczne i gatunki literackie w Piśmie Świętym*. Tłum. Zbigniew Kościuk. (Prymasowska Seria Biblijna). Warszawa: Vocatio, 904–905.

W centrum znajduje się „sanktuarium Moje” („Oto Ja zbezczeszcę sanktuarium Moje, dumę potęgi waszej, rozkosz oczu waszych i tęsknotę duszy waszej”); w. 21cd). Bóg zapowiada zniszczenie tej budowli. Izraelici w niewoli babilońskiej też nie powinni nosić żałoby po utracie świątyni³¹.

W miejsce oplakiwania tragedii wygnancy powinni ocenić własne grzechy, które wraz z grzechami pozostałych w Jerozolimie (por. Ez 4,17) doprowadziły do karaniania ze strony Boga Izraela. Bez zdekonspirowania własnych nieprawości Izraelici nadal pozostaną w separacji od YHWH³².

Zakaz oplakiwania wraz z ubieraniem określonych szat (turban i sandały) wskazuje raczej na coś pozytywnego, niż oznacza jedynie głęboką stratę. Symbolika działań Ezechiela przygotowuje wygnanców do przejścia: od zniszczenia do odbudowy. W ten sposób Ezechiel jako „znak” jest kluczowy. Reprezentuje on ukrytą rzeczywistość, która bez wątplenia zostanie ujawniona.

Ezechiel, wykonując czynność symboliczną, daje początek rzeczywistości zamierzonej przez swoje działanie. Wydarzenie, które jeszcze nie zaistniało, jednak zostało już zapowiedziane przez Boga i pozostaje już nieodwołalne w swoich następstwach³³.

Dlatego termin „rozkosz” (מְחִמָּה – *mahmad*) występuje 3 razy. Za pierwszym razem dotyczy żony Ezechiela („przedmiot pożądania oczu twoich”; w. 16). Jednak prorok otrzymał zakaz lamentacji („I nie lamentuj, i nie płacz, i nie przyjdzie łaża twoja. Wzdychaj, milcz. Umierającym żałoby nie czyn’”; ww. 16.17c oraz: „i nie zakrywaj się po brodę, i chleba ludzi nie spożywaj”; w. 17fg). Nie miał też posypywać głowy popiołem ani chodzić boso. Wręcz przeciwnie: „Turban twój zawiąż na sobie i sandały twoje nałóż na nogi twoje” (w. 17de). Termin „turban” (פְּאַרְרָה – *fe’erecha*) występuje także w Iz 55,5 – tam „przyozdobi” oraz 60,9 – tam „uświecienia”. Zatem było to uroczyste nakrycie głowy. Rdzeń פֶּאֶר (*peh-ayr*) występuje w wielu miejscach BH, np. Wj 28,2: „szaty święte na cześć i ku ozdobie” (podobnie Wj 28,40). W innych miejscach przekłady wskazują na „chwałę” (Sdz 4,9; 7,2). W Ez 16,12 oznacza diadem włożony na głowę, kosztowne ozdoby, ozdobne koro-

³¹ Trwałość świątyni i jej świetność była fundamentem pełnego przekonania Izraela, że Bóg mieszka w Jerozolimie. Plotkom o słabości miast nie dawano wiary. Wypowiedzi proroka, że chwała Boga Izraela opuściła świątynię (Ez 10,18-22), nie docierały do świadomości Izraelitów. Nadal trwano na sposób zabobny w fałszywych przekonaniach. Por. Andrzej Sebastian Jasiński. 2012. „Odwołana żałoba. Ostatni dialog Ezechiela w obliczu nadchodzącej katastrofy Jerozolimy”. W *Człowiek dialogu. Księga pamiątkowa dedykowana księdzu arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi z okazji 80. rocznicy urodzin, 55. rocznicy święceń kapłańskich oraz 35. rocznicy święceń biskupich*. Red. Zygfryd Glaeser, 257. (Opolska Biblioteka Teologiczna 125). Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.

³² Por. Pikor. 2002. „Skuteczność przepowiadania prorockiego w świetle Ez 24,15-27”, 43.

³³ Por. Pikor. 2002. „Skuteczność przepowiadania prorockiego w świetle Ez 24,15-27”, 37.

ny na głowach i wreszcie w wizji nowej świątyni: „(Kapłani) turbany lniane mają nosić na głowie i lniane spodnie wokół lędźwi. Nie powinni się opasywać niczym, co mogłoby wywołać pot” (Ez 44,18)³⁴.

Drugie wystąpienie terminu „rozkosz” (מַחֲמַד – *mahmad*) jest w w. 21d – podczas zapowiedzi zbezczeszczenia sanktuarium. Wtedy także wygnańcy otrzymali zakaz okazywania żałoby: „Po brodę nie zakrywajcie się i chleba nie spożywajcie. A turbany wasze na głowach waszych i sandały wasze na nogach waszych. Nie lamentujcie i nie płaczcie” (ww. 22b-23d). Dodatkowo podany jest powód takiego postępowania: „I gnijcie przez winy wasze, i wzdychajcie każdy ku bratu swemu” (w. 23ef).

W strukturze schematyczne elementy oznaczone B i B' zawierają pytanie ludu: „Czy nie wyjaśnisz nam, co tamte (rzeczy oznaczają) dla nas, gdy ty czynisz?” (w. 19bc). Wygnańcy byli już przyzwyczajeni do symbolicznych czynności Ezechiela. Nie zawsze te czynności rozumieli, dlatego oczekiwali od proroka wyjaśnień. Uzyskali odpowiedź: „I będzie Ezechiel dla was znakiem. Według wszystkiego, co uczynił, będziecie czynić, gdy przyjdzie to i poznacie, że Ja (jestem) Pan, JHWH” (w. 24). Lud izraelski na wygnaniu także nie powinien żałować sprofanowanej świątyni.

Destrukcyjna świątyni była niezbędna, by mogła nastąpić transformacja duchowa wygnańców. Jedynie tracąc „dumę potęgi waszej” (w. 21), gdy Bóg „zabierze od nich ochronę ich” (w. 25), będą umieć rozeznaczyć własne niegodziwości, które prowadzą do śmierci, i będą mogli skierować się do Boga Izraela, źródła życia³⁵.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na w. 24a: „I będzie Ezechiel dla was znakiem” (מֹפֶת – *mofet*)³⁶. „Znak” występuje także na początku publicznej działalności proroka:

A ty, synu człowieczy, weź sobie cegłę (tabliczkę) i połóż ją przed swe oblicze, i wyrzyj na niej miasto Jeruzalem. I dasz (wyrzujesz) przeciwko niej oblężenie. Zbudujesz przeciwko niej szaniec, usypiesz przeciwko niej wał i dasz (założysz) przeciwko niej obozy,

³⁴ Jasiński. 2019. *Nowy komentarz. Ez 21–25*, 428.

³⁵ Por. Pikor. 2002. „Skuteczność przepowiadania prorockiego w świetle Ez 24,15-27”, 43.

³⁶ Formuła wprowadzająca „i będzie” wskazuje na rychłą realizację postanowienia Jahwe. Przyszłość została już określona, dlatego owo „będzie” trzeba traktować jako składnik teraźniejszości. Innymi słowy, Jahwe odsłania przyszłość w celu właściwego przygotowania ludu na zbliżające się wydarzenia. Będą one miały charakter niezwykle dramatyczny, niemający żadnej analogii w przeszłości. Andrzej Sebastian Jasiński. 2014. „Dwa znaki (תִּפְתֵּי) Ezechiela (Ez 12,1-16; 24,24-27)”. W *W trosce o kulturę logiczną: prace dedykowane księdzu profesorowi Józefowi Herbutowi z okazji osiemdziesiątej rocznicy urodzin*. Red. Kazimierz Wolsza, 239. (Opolska Biblioteka Teologiczna 140). Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.

i ustawisz przeciwko niej tarany dokoła. A ty weź sobie płytę żelazną i uczynisz z niej mur żelazny między tobą a miastem, i utrwal swe oblicze ku niemu, i będzie oblężone, i oblegać będziesz je; to jest znak dla domu Izraela (Ez 4,1-3)³⁷.

Są to dwa podobne zdania: „będzie Ezechiel dla was znakiem” oraz „to jest znak dla domu Izraela”.

Wskazane jest w tej sytuacji spojrzenie całościowe na Księgę Ezechiela. Rozdział 4. jest początkiem działalności proroka, ale też jest początkiem wyroczni przeciw Izraelowi. Rozdział 25. to końcówka wyroczni przeciw Izraelowi (rozdziały 26–32 to wyrocznie dotyczące obcych narodów; od 33. rozdziału do końca Księgi rozciąga się *pars construens*). W rozdziale 4. „znak” dotyczy niemal teatralnego przedstawienia oblężenia Jerozolimy. Rozdział 24. rozpoczyna się datą i zaraz następuje informacja, że wojska babilońskie rozpoczęły oblężenie Jerozolimy: „I stało się słowo Jahwe do mnie w roku dziewiątym, w miesiącu dziesiątym, w dziesiątym (dniu) miesiąca, mówiąc: Synu człowieczy, zapisz sobie nazwę dnia, właśnie dnia tego; oblegał król Babilonu Jerozolimę, dokładnie w dniu tym” (Ez 24,1-2)³⁸. Trzy razy występuje termin „dzień” z rodzajnikiem (דִּינִי – *ha-jom*). Nie dziwi taki zapis, ponieważ w „owym dniu” rozpoczęło się realne oblężenie Jerozolimy. Termin „znak”, występujący w rozdziałach 4. i 24., jest inkluzją spinającą wyrocznie przeciw Izraelowi. Rozpoczynają się symbolicznym oblężeniem miast, a kończą realnym. Zatem jest to kompozycja³⁹.

Trzecie wystąpienie terminu „rozkosz” (מַחְמַד – *mahmad*) jest w w. 25: „A ty (וְאַתָּה – *we’attah*)⁴⁰, synu człowieczy czyż nie w dniu, (kiedy) zabiorę od nich ochronę ich, radość, ozdobę ich, rozkosz oczu ich i tęsknotę duszy ich, synów ich i córki ich?” Warto zwrócić uwagę na termin „dzień” (w tekście pojawi się jeszcze). Ponadto Bóg zapowiada odebranie siedmiu przyczyn dumy Izraelitów. Są to najpierw: „ochrona”, „radość”, „ozdoba”, „rozkosz oczu” oraz „tęsknota duszy”. Wymienione pięć

³⁷ Przekład za: Jasiński. 2017. *Księga Proroka Ezechiela. Ez 1–5*, 221–225.

³⁸ Przekład za: Jasiński. 2019. *Nowy komentarz. Ez 21–25*, 376.

³⁹ Posługa Ezechiela rozpoczyna się od „znaku” odzwierciedlającego oblężenie miasta (Ez 4,3). Następnie, w odpowiednim zakończeniu rozdziałów 4–24, prorok ponownie jest „znakiem”, który wskazuje na śmierć miasta (Ez 24,24). Symbolika tego fragmentu zapowiada koniec Jerozolimy. Informuje o całkowitym i zupełnym oddzieleniu YHWH od swego ludu, a wygnańców od ich bliskich. Prawie wszystkie wyrocznie przeciwko Judzie, które znajdują się pomiędzy tymi ramami literackimi, ukazują opłakaną sytuację Izraela. Donna Lee Petter. 2011. *The Book of Ezekiel and Mesopotamian City Laments*. (Orbis Biblicus et Orientalis 246). Fribourg: Vandenhoeck and Ruprecht, 129–130.

⁴⁰ Oprócz standardowej formuły „syn człowieczy” wypowiedź Boga zaczyna się od „A ty”. Wzmocnia to wypowiedź i wskazuje na bardzo bliski związek Boga z Ezechielem, por. Jasiński. 2019. *Nowy komentarz. Ez 21–25*, 456.

określeń dotyczą świątyni Jerozolimskiej. Pozostałe dwa: „synowie ich” oraz „córki ich” to synonimiczne określenie potomstwa, które też zostanie zabrane („od miecza polegna”; w. 21). Dzieła zniszczenia dokona Nabuchodonozor ze swoją armią. Król Babilonii jest jednak narzędziem w ręku Boga Izraela. Tego w Ez 24 jeszcze nie wiadać, dopiero wyraźnie można to wyczytać w wyroczniach przeciw Egipcjowi. Nabuchodonozor zapewne nie miał tej świadomości, że jest instrumentalnie traktowany przez Boga, ale Ezechiel o tym wiedział, ponieważ Bóg go o tym powiadomił⁴¹.

Jednakże zakończenie perykopy jest optymistyczne:

W dniu tym przyjdzie uciekinier do ciebie dla powiadomienia uszów. W dniu tym otworzą się usta twoje. Z uciekinierem także będziesz rozmawiał i nie będziesz niemy więcej. I będziesz dla nich znakiem i poznają, że Ja (jestem) JHWH (ww. 26-27).

Wyrażenie „w dniu” występuje ww. 25 w formie *בְּיֹם* (*bejom*), a w ww. 26.27 w formie *בַּיּוֹם* (*bajjom*). Potrójne użycie terminu „dzień” na końcu rozdziału ma swój odpowiednik na początku rozdziału (Ez 24,2), gdzie też ten termin występuje potrójnie. Jest to zatem inkluzja spinająca rozdział 24. (ostatnie dwie wyrocznie przeciw Izraelowi).

Nie jest to dzień oblężenia Jerozolimy (Ez 24,1), nie jest to też dzień zdobycia Jerozolimy, kiedy dokona się zniszczenie miasta i świątyni (Ez 24,21). „Dzień”, o którym Bóg mówi do Ezechiela („A ty, synu człowieczy, czyż nie w dniu [kiedy] zabiorę od nich ochronę ich, radość, ozdobę ich, rozkosz oczu ich i tęsknotę duszy ich, synów ich i córki ich?” w. 25), dopiero nadejdzie.

W Księdze Ezechiela istnieje swoiste pojmowanie czasu. Prorok czasy obecne, dawne i przyszłe widzi jedynie z perspektywy relacji Bóg – Izrael. W Księdze ujawniają się trzy etapy dziejów narodu wybranego: 1) teraźniejszość (niewola babilońska); 2) przeszłość (wzrastająca idolatria) oraz 3) czas odnowy Izraela⁴².

Dlatego „dzień” nie można ograniczyć jedynie do punktu czasowego, który jest częścią historii człowieka (na przykładzie dziejów Izraela). Jest to dzień, który wybrał Bóg, aby przywrócić w nim swój porządek. Ten „dzień” domagał się ogłoszenia. Ezechiel jako pierwszy otrzymał o tym dniu informację⁴³.

⁴¹ Więcej o wyroczniach przeciw Egipcjowi: Jerzy Bosowski. 2021. „Gli oracoli di distruzione contro l’Egitto Ez 29–32 alla luce della retorica ebraica”. W *Studi del settimo convegno RBS*. Red. Francesco Graziano, Roland Meynet, Bernard Witek, 81–100. (Rhetorica Biblica et Semitica 30). Leuven – Paris – Bristol (CT): Peeters.

⁴² Por. Andrzej Sebastian Jasiński. 2019. „Prorockie ujęcie czasu Izraela – perspektywa Księgi Ezechiela”. *Verbum Vitae* 35: 77.

⁴³ Por. Jasiński. 2019. *Nowy komentarz. Ez 21–25*, 458.

Zapowiadany w w. 25 „dzień” zostanie zrealizowany w 33. rozdziale Księgi. Na początku Ezechiel jest ponownie powołany na stróża Izraela (Ez 33,1-20)⁴⁴. Potem jest krótka jednostka literacka, złożona zaledwie z dwóch wersów (Ez 33,21-22):

I stało się w dwunastym roku, w dziesiątym (miesiącu), w piątym (dniu) miesiąca uprowadzenia naszego, przybył do mnie uciekinier z Jerozolimy, mówiąc: Zostało zdobyte miasto. A ręka Jahwe była nade mną w wieczór przed przyjściem uciekiniera; i otworzył usta moje, gdy przyszedł do mnie rano; i zostały otworzone usta moje, i nie byłem już niemy⁴⁵.

To wtedy (półtora roku po upadku Jerozolimy)⁴⁶ dopiero Ezechiel dowiedział się, że miasto zostało zdobyte. Także w tym dniu wygnańcy dowiedzieli się o tym zdarzeniu. Wówczas zrozumieli, że wyrocznia wygłoszona w Ez 24,21: „Oto Ja zbezczeszczę sanktuarium Moje, dumę potęgi waszej, rozkosz oczu waszych i tęsknotę duszy waszej” została wypełniona. Także druga część wyroczni: „A synowie wasi i córki wasze, których pozostawiliście, od miecza polegną” została zrealizowana. Zapewne spowodowało to ogromne zdumienie i wręcz paraliż emocjonalny. Wygnańcy mieli szansę przypomnieć sobie dalsze słowa Ezechiela:

I uczynicie tak, jak uczyniłem. Po brodę nie zakrywajcie się i chleba nie spożywajcie. A turbany wasze na głowach waszych i sandały wasze na nogach waszych. Nie lamenujcie i nie płaczcie. I gnijcie przez winy wasze, i wzdychajcie każdy ku bratu swemu. I będzie Ezechiel dla was znakiem. Według wszystkiego, co uczynił, będziecie czynić, gdy przyjdzie to i poznacie, że Ja (jestem) Pan, JHWH (Ez 24,22-24).

Dopiero po zniszczeniu Jerozolimy, zburzeniu świątyni i wymordowaniu potomstwa („A synowie wasi i córki wasze, [...] od miecza polegną”; w. 21e) Izraelici wygnani do Babilonii mogli podjąć refleksję intelektualną i duchową, że powodem tragicznych wydarzeń były niegodziwe postępowania, w czasie kiedy mieszkali w Jerozolimie. Taka refleksja nastąpiła w dolinie suchych kości (Ez 37,1-14). W w. 11 Bóg zwraca się do Ezechiela: „I powiedział do mnie: Synu człowieczy, kości te,

⁴⁴ Szerzej o dwóch powołaniach: Jerzy Bosowski. 2020. Powołania Ezechiela na stróża Izraela. Ez 3,16-21 oraz Ez 33,1-20 w świetle retoryki hebrajskiej. W Andrzej Sebastian Jasiński. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 31–35*. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 503–541.

⁴⁵ Przekład za: Andrzej Sebastian Jasiński. 2020. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 31–35*. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 270–272.

⁴⁶ Por. Jasiński. 2020. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 31–35*, 271.

cały dom Izraela. Oni oto mówią: Wyszły kości nasze i zginęła nadzieja nasza. Zniknęliśmy dla nas⁴⁷. Te ostatnie słowa w. 11 są zapisane w BH jako לָנֹגְרָנוּ לָנֹגְרָנוּ (*nigzarnu lanu* – „zniknęliśmy dla nas”). Inne polskie przekłady (Ez 37,11b) proponują: „Oni oto mówią: Wyszły kości nasze i zginęła nadzieja nasza; zostaliśmy odcięci dla naszego (życia)”⁴⁸, a także: „Oto powiadają: poszły kości nasze, znikła nadzieja nasza; zginęliśmy!”⁴⁹.

Takie zestawienie tekstów: zapowiedź „dnia” (Ez 24,25) i realizacja „dnia” Ez 33,21-22) tworzy pomost między *pars destruens* a *pars construens*.

Przedostatni leksem w w. 11 to „zniknęliśmy” (לָנֹגְרָנוּ – *nigzarnu*)⁵⁰. Dlatego możliwy jest przekład: „Wyszły kości nasze i zginęła nadzieja nasza, ucięto nić naszego życia”. Zatem wygnańcy w niewoli babilońskiej dojrżeli do tego, że potrafili swoją bałwochwalczą historię wraz z wygnaniem nazwać: „ucięto nić naszego życia”. Mie-li świadomość całkowitego oddzielenia narodu wybranego od Boga Izraela.

Osobliwie wygnanie w 597 r. przed Ch. nie oznaczało jeszcze – pomimo pozorów zatracenia – śmierci dla tych, którzy zostali deportowani do Babilonii. W rzeczywistości życie i śmierć pozostają w ścisłej relacji z Bogiem, który daje i gwarantuje życie⁵¹.

Jednak rozdział 37. Księgi Ezechiela ma bardzo pozytywne zakończenie:

Dlatego prorokuj i powiedz do nich: Tak mówi Pan, JHWH: Oto Ja otworzę groby wasze i wyprowadzę was z grobów waszych, Mój ludu, i przyprowadzę was do ziemi Izraela. I poznacie, że Ja (jestem) JHWH, gdy otworzę groby wasze i gdy wyprowadzę was z grobów waszych, Mój ludu. I umieszczę Mojego ducha w was, i ożyjecie. I umieszczę was na ziemi waszej, i poznacie, że Ja, JHWH, powiedziałem i uczynię, wyrocznia JHWH (Ez 37,12-14)⁵².

⁴⁷ Rumianek. 2008. Księga Ezechiela, 1343.

⁴⁸ Andrzej Sebastian Jasiński. 2021. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 36–39*. T. 9. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 178.

⁴⁹ Cylkow. 2010. *Księga Ezechiela*, 213.

⁵⁰ נָגַר – „ciąć”, „dzielić”, „ścinać”, „odcinać”, „przecinać”, „chwycić”, „ogłaszać”; w nifal: „być odciętym”, „oddzielonym”, „wykluczonym”, „zniszczonym” zob. Strong. 2017. *Hebrajsko-polski słownik Stronga*, 202–203; ponadto w nifal: „być odciętym od życia”, „od Boga”, „od kultu”. Lokalizacja Ez 31,11: „uciąć nitkę czyjegós życia”. Koehler, Baumgartner, Stamm. 2013. *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*. T. 1, 177; Chrostowski, powołując się na Rdz 15,17, kojarzy z mięsem poćwiartowanych zwierząt składanych w kulcie ofiarniczym. Por. Waldemar Chrostowski. 2007. „Wizja ożywienia wyschniętych kości (Ez 37,1-14) jako świadectwo asyryjskiej diaspory Izraelitów”. *Collectanea Theologica* 4 (77): 41.

⁵¹ Por. Pikor. 2002. „Skuteczność przepowiadania prorockiego w świetle Ez 24,15-27”, 45.

⁵² Rumianek. 2008. Księga Ezechiela, 1343.

Mimo całkowitej utraty nadziei przez Izraelitów Bóg podjął decyzję o odnowie narodu wybranego, dlatego mówi do „Swojego ludu”: „otworzę groby wasze i wyprowadzę was z grobów waszych” (powtórzone), „i umieszczę Mojego ducha w was i ożyjecie”, „umieszczę was na ziemi waszej” i na koniec: „i poznacie, że Ja, JHWH, powiedziałem i uczynię, wyrocznia JHWH”. Wprowadzona jest formuła poznania wraz z potwierdzeniem: „powiedziałem i uczynię”.

Z punktu widzenia doliny suchych kości zniszczenie świątyni było koniecznością po to, by przedstawiciele narodu wybranego dojrżeli, że Bóg nie potrzebuje przedmiotów, nawet tak wielkich, jak świątynia jerozolimska. Bóg potrzebuje spotkania z człowiekiem (ludźmi) i oczekuje od nich wierności.

Ostatnie rozdziały Księgi Ezechiela (40–48) to wizja nowego miasta, nowej świątyni, nowych przepisów liturgicznych i nowego podziału ziemi. Tego nowego miasta Ezechiel jeszcze nie potrafił nazwać „Jerozolimą nową”. Dlatego nazwał to miasto „Bóg tam (jest)” הַיְהוָה שָׁמָּה – *JHWH shammah*).

Dopiero w Apokalipsie św. Jana – pisanej z perspektywy popaschalnej – wizjoner nazywa opisywane miasto Jeruzalem Nowym (Ἱερουσαλὴμ καινὴν).

*

Obraz Boga, jaki wyłania się z badanego tekstu, to Bóg Wszechmogący, Bóg, który dla swojej pedagogii jest gotów zniszczyć jedyne sanktuarium Jemu poświęcone. Robi to ze względu na niewierność „domu Izraela”, który uprawiał w tej świątyni bałwochwalstwo. Trzeba było czasu, żeby Izraelici przebywający na wygnaniu zrozumieli swoje niegodziwe postępowanie. Jednakże Bóg także jest miłosierny, gdyż ucząc swój lud na jego błędach, postanawia odnowić naród wybrany.

Centrum odkrytej struktury badanego tekstu jest w. 21, gdzie zapowiedziana jest destrukcja świątyni jerozolimskiej i wynikające z tego konsekwencje.

Należy nadal prowadzić badania nad tekstem Księgi Ezechiela, gdyż zbyt mało jest opracowanych tekstów, żeby można było wyciągnąć ogólne wnioski.

*

Bibliografia

- Allen Leslie C. 1990. *Ezekiel 20–48*. (Word Biblical Commentary 29). Dallas: Thomas Nelson Inc.
- Block Daniel Isaac. 1997. *The Book of Ezekiel, Chapters 1–24*. T. 1. (New International Commentary on the Old Testament). Grand Rapids (MI): Eerdmans.

- Bosowski Jerzy. 2021. „Gli oracoli di distruzione contro l’Egitto Ez 29–32 alla luce della retorica ebraica”. W *Studi del settimo convegno RBS*. Red. Francesco Graziano, Roland Meynet, Bernard Witek, 81–100. (Rhetorica Biblica et Semitica 30). Leuven – Paris – Bristol (CT): Peeters.
- Bosowski Jerzy. 2020. „Powołania Ezechiela na stróża Izraela. Ez 3,16-21 oraz Ez 33,1-20 w świetle retoryki hebrajskiej”. W Andrzej Sebastian Jasiński. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 31–35*. T. 8. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 503–541.
- Chrostowski Waldemar. 2007. „Wizja ożywienia wyschniętych kości (Ez 37,1-14) jako świadectwo asyryjskiej diaspory Izraelitów”. *Collectanea Theologica* 4 (77): 21–48.
- Cylkow Izaak. 2010. *Księga Ezechiela Yeḥezeqiel*. Kraków: Wydawnictwo Austeria Klezmerhojs.
- Durham Michael. 2016. „Your Ezekiel Moment | Real Truth Matters”. *Your Ezekiel Moment* (blog), (25.09.2016). <https://realtruthmatters.com/your-ezekiel-moment/>.
- Greenberg Moshe. 1995. *Ezekiel 21–37*. (The Anchor Yale Bible Commentaries). New Haven: Yale University Press.
- Gross D. Carl. 2003. „Who Am I? And Other Puzzles in Ezekiel 24”. *The Bible Translator* 54 (3): 325–331.
- Jasiński Andrzej Sebastian. 2014. „Dwa znaki (*mofet*) Ezechiela (Ez 12,1-16; 24,24-27)”. W *W trosce o kulturę logiczną. Prace dedykowane księdzu profesorowi Józefowi Herbutowi z okazji osiemdziesiątej rocznicy urodzin*. Red. Kazimierz Wolsza, 229–247. (Opolska Biblioteka Teologiczna 140). Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Jasiński Andrzej Sebastian. 2017. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 1–5*. T. 2. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Jasiński Andrzej Sebastian. 2019. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 21–25*. T. 6. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Jasiński Andrzej Sebastian. 2020. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 31–35*. T. 8. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Jasiński Andrzej Sebastian. 2021. *Księga Proroka Ezechiela. Nowy komentarz. Ez 36–39*. T. 9. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Jasiński Andrzej Sebastian. 2012. „Odwolana żałoba. Ostatni dialog Ezechiela w obliczu nadchodzącej katastrofy Jerozolimy”. W *Człowiek dialogu. Księga pamiątkowa dedykowana księdzu arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi z okazji 80. rocznicy urodzin, 55. rocznicy święceń kapłańskich oraz 35. rocznicy święceń biskupich*. Red. Zygfryd Glaeser, 245–270. (Opolska Biblioteka Teologiczna 125). Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Jasiński Andrzej Sebastian. 2019. „Prorockie ujęcie czasu Izraela – perspektywa Księgi Ezechiela”. *Verbum Vitae* 35: 77–119.

- Kellerman Sylvia & David. 2017. „Hidden Women in the Bible. Ezekiel’s Wife”. Beit Midrash Program (4.09.2017). <https://images.shulcloud.com/205/uploads/Ezekiels-wife.pdf>.
- Koehler Ludwig, Baumgartner Walter, Stamm Johann Jakob. 2013². *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*. Red. Przemysław Dec. Tłum. Karol Madaj. T. 1. (Prymasowska Seria Biblijna). Warszawa: Oficyna Wydawnicza Vocatio.
- Marks Alicia. 2016. „Is God Cruel? (Ezekiel 24–Ezekiel’s Wife)”. Come Thirsty Ministries, (27.07.2016). <https://comethirstyministry.com/is-god-cruel-ezekiel-24-ezekiels-wife/>.
- Meynet Roland. 2006. „Binarność, podstawowa cecha języka biblijnego”. W *Język Biblii a język współczesny. Praca zbiorowa*, 11–22. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Meynet Roland. 2012. *Treatise on Biblical Rhetoric*. (International Studies in the History of Rhetoric 3). Leiden – Boston: Brill.
- Meynet Roland. 2001. *Wprowadzenie do hebrajskiej retoryki biblijnej*. Tłum. Kazimierz Łukowicz, Tomasz Kot. (Myśl Teologiczna 30). Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Petter Donna Lee. 2011. *The Book of Ezekiel and Mesopotamian City Laments*. (Orbis Biblicus et Orientalis 246). Fribourg: Vandenhoeck and Ruprecht.
- Pikor Wojciech. 2002. „Skuteczność przepowiadania prorockiego w świetle Ez 24,15-27”. *Verbum Vitae* 2: 31–47.
- Rumianek Ryszard. 2008. Księga Ezechiela. W *Prorocy: hebrajsko-polski Stary Testament: przekład interlinearny z kodami gramatycznymi, transliteracją i indeksem słów hebrajskich*. Red. Anna Kuśmirek. Tłum. Ryszard Rumianek. (Prymasowska Seria Biblijna). Warszawa: Oficyna Wydawnicza Vocatio.
- Ryken Leland, Tremper Longman III, Wilhoit Jim. 2003. *Słownik symboliki biblijnej: obrazy, symbole, motywy, metafory, figury stylistyczne i gatunki literackie w Piśmie Świętym*. Tłum. Zbigniew Kościuk. (Prymasowska Seria Biblijna). Warszawa: Vocatio.
- Strong James. 2017. *Hebrajsko-polski i aramejsko-polski słownik Stronga z lokalizacją słów hebrajskich i aramejskich oraz kodami Baumgartnera*. Tłum. Aleksandra Czwojdrak. (Prymasowska Seria Biblijna). Warszawa: Oficyna Wydawnicza Vocatio.
- Tidiman Brian. 2005. *Le Livre d’Ezechiel*. T. 1. (Commentaire Biblique Ceb). Vaux-sur-Seine: Edifac.
- Tschirsnitz Alfred. 1994. *Dzieje ludów biblijnych*. Warszawa: Wydawnictwo M. Sadren i S-ka.
- Urbanz Werner, Szczepaniak Michał. 2011. „Żałoba/Zwyczaje żałobne”. W *Nowy leksykon biblijny*. Red. Franz Kogler, Renate Egger-Wenzel, Michael Ernst, Henryk Witczyk. Freiburg – Kielce: Wydawnictwo Jedność – Herder.

*

Streszczenie: Kontekstem badań było stwierdzenie, że różni komentatorzy Księgi Ezechiela proponują różne struktury badanego tekstu. Przykładowo: D.I Block w tekście Ez 24,15-27 proponuje strukturę: (w. 15) – formuła wydarzenia słowa; ww. 16-24 oraz 25-

27 – główne części; kończy się formułą poznania (ww. 24.27). M. Greenberg dzieli tekst na dwie części: A (ww. 15-24) z podczęściami: A₁ (ww. 16-17) – Bóg przemawia do proroka; A₂ (ww. 18-24) – prorok przemawia do ludu; część B (ww. 25-27) – zapowiedź końca stanu niemówienia proroka. B. Tidiman widzi strukturę paralelno-koncentryczną: A (w. 16a) – zapowiedź śmierci żony; B (ww. 16b-17) – zakaz żałoby dany Ezechielowi; C (w. 18) – wypełnienie się zapowiedzi śmierci żony; D (w. 19) – pytanie zesłańców; C' (ww. 20-21) – wypełnienie losu Jerozolimy; B' (ww. 22-23) – zakaz żałoby po upadku Jerozolimy; A' (w. 24) – postępowanie proroka przykładem dla ludu. Dlatego celem badań stało się odkrycie struktury, którą zamieścił autor natchniony. Zastosowano metodę retoryki hebrajskiej, którą opracował Roland Meynet. Osiągnięto wynik: A (w. 16ab – „przedmiot pożądania oczu twoich”), B (w. 19b – pytanie), C (w. 21cd – „rozkosz oczu waszych”), B' (w. 24abc – odpowiedź), A' (w. 25bc – „rozkosz oczu ich”). Obraz Boga, jaki wyłania się z badanego tekstu, to jest Bóg Wszchemogący. Bóg, który dla swoistej pedagogii jest gotów zniszczyć jedyne sanktuarium Jemu poświęcone. Robi to ze względu na niewierność „domu Izraela”, który uprawiał w tej świątyni bałwochwalstwo.

Słowa kluczowe: Księga Ezechiela, żona Ezechiela, brak żałoby, świątynia jerozolimska, metoda retoryki hebrajskiej, struktura paralelno-koncentryczna.

Abstract. The Lack of Mourning After the Death of the Prophet Ezekiel's Wife (Ezek 24:15-27) in the Light of Hebrew Rhetoric. The context of the research was that different commentators on the Book of Ezekiel propose different structures for the text under study. E.g., D.I Block in the text of Ezek 24:15-27 proposes the structure: (v. 15) – the formula of the word event; vv. 16-24 and 25-27 – the main parts; it ends with the formula of knowledge (vv. 24.27). M. Greenberg divides the text into two parts: A (vv. 15-24) with sub-parts: A₁ (vv. 16-17) – God speaks to the prophet; A₂ (vv. 18-24) – the prophet speaks to the people; part B (vv. 25-27) – announcing the end of the prophet's state of non-speaking. B. Tidiman sees a parallel-concentric structure: A (v. 16a) – the announcement of the death of his wife; B (vv. 16b-17) – the prohibition of mourning given to Ezekiel; C (v. 18) – the fulfilment of the announcement of the death of his wife; D (v. 19) – the question of the exiles; C' (vv. 20-21) – the fulfilment of the fate of Jerusalem; B' (vv. 22-23) – the prohibition of mourning after the fall of Jerusalem; A' (v. 24) – the prophet's conduct an example for the people. Therefore, the aim of the research became the discovery of the structure that the inspired author included. The method of Hebrew rhetoric developed by Roland Meynet was applied. Score reached: A (v. 16ab – “the object of desire of your eyes”), B (v. 19b – question), C (v. 21cd – “the delight of your eyes”), B' (v. 24Abc – answer), A' (v. 25bc – “the delight of their eyes”). The image of God that emerges from the examined text is the Almighty God. A God who, for the sake of a kind of pedagogy, is ready to destroy the only sanctuary

dedicated to Him. He does this because of the unfaithfulness of the “house of Israel”, which practised idolatry in this temple.

Keywords: Book of Ezekiel, Ezekiel’s wife, lack of mourning, Jerusalem temple, Hebrew rhetorical method, parallel-concentric structure.